

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Daniele Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1749

Art. 1. Notitia de Jure Naturali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63772)

SECTIO V.

De Statuto Principis.

§. 118.

CUM aliis honestis Viris hucusque egimus. Jam in De Statu-
 theatrum prodire gestit P. Daniel Concina, in sacrum ro Princi-
 furorem actus ex quorundam doctrina, qui pro justo titulo pis appro-
 aliquid in mutuo ultra sortem exigendi, assignant Statutum bante usis.
 Principis, seu Consuetudinem. Operæ pretium est, ut ma- ras,
 teriam istam accuratiùs excutiamus.

§. 119.

Id potissimùm contra hanc opinionem pugnat, quòd Ordo di-
 usura Jure naturali & Divino sit prohibita, consequenter cendorum.
 licita fieri non possit per Statutum humanum. Ut igitur
 dilucidè de hoc argumento loquamur, præmittenda sunt
 quædam de Lege Naturali. De Divina enim non opus est,
 ut quidpiam ultra addamus; cum hæc ipsa Lex Divina,
 prohibens usuras, fundetur in difformitate usuræ cum Lege
 Naturali; aliàs non obligarent nos Leges Veteris Testa-
 menti usuram prohibentes. Rem omnem distinctis quin-
 que Articulis conficiemus. I. Præmittetur notitia de Jure
 Naturali. II. Ponetur opinio, quæ dicit, posse aliquid ex
 Statuto Principis accipi ultra sortem. III. Recensentur
 argumenta P. Concinæ contra hanc opinionem. IV. Re-
 spondebitur ad hæc argumenta. V. Demum statuatur
 propria sententia.

§. 120.

Per *Legem Naturalem* intelligitur, ordinatio Divinæ
 voluntatis, per rectam rationem promulgata, circa actio-
 nes & omissiones (a) creaturarum rationalium, ad rectam
 con-

Artic. I.
 NOTITIA
 DE JURE
 NATURALI
 Lex Natu-
 ralis

constitutionem & felicitatem humanæ Reipublicæ, Divinis Perfectionibus conformem, necessaria. (b)

- (a) Ad *actiones* refertur Lex naturalis *affirmativa*, quæ bona præcipit: ad *omissiones* Lex naturalis *negativa*, quæ mala prohibet.
- (b) Lex *permittens*, ac Jus *concessivum*, abusivè tantùm, & improprie ad Legem naturalem reducitur. Illius enim objectum respectu Juris Naturæ, est actus indifferens, nec positivè præceptus, nec positivè prohibitus, qualis est communio aut divisio rerum, libertas, aut servitus hominis. Faciunt tamen aliqui hoc discrimen inter hos ipsos actus indifferentes, quòd natura ad aliquos positivè inclinet, & tunc dicunt Jus *concessivum*: ad alios negativè se habeat, non repugnando, & tunc dicunt Jus *permissivum*. Sic libertas hominis *conceditur*, servitus *permittitur* à natura.

§. 121.

Verfatur circa principia Morum, Lex naturalis verfatur circa principia Morum prima, ac nota per se, tum *generalia*, e. g. quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris: fac bonum: declina à malo: tum *particularia*, e. g. DEUS est colendus: Justitia est servanda.

§. 122.

Et conclusiones inde deductas: Verfatur etiam Lex naturalis circa conclusiones ex primis principiis evidenter deductas. Talia sunt omnia præcepta moralia, quæ fundant honestatem moribus necessariam; sive dein proximè & faciliùs, sive per plures rationis discursus eruantur, in quorum numero etiam est prohibitio usurarum.

§. 123.

Est immutabilis: Lex naturalis absolutè est *immutabilis*, ac *indispensabilis*, eo ipso quòd sit lata pro recta constitutione Reipublicæ humanæ juxta normam Divinarum Perfectionum. Sicut igitur ipsæ Perfectiones Divinæ, ad quas manifestandas & commendandas omnis natura rationalis ordinatur, sunt immutabiles, & semper eadem; ita etiam Leges dirigente Divi-

Divina Sapiencia & Providentia ad normam æternæ Veracitatis, Justitiæ, Bonitatis &c. latæ, nunquam mutationem subire possunt; cùm aliàs deficere videretur Sapiencia & Providentia DEI, creaturam rationalem à fine suo ultimo, etiam naturali, avertens, vel per media inepta dirigens. Sive igitur consideremus officia hominis *erga DEUM*, ut rectè de eodem sentiat, eúmque debito modo colat: sive *erga proximum*, ut neminem lædat, jus suum cuique tribuat: sive *erga seipsum*, ut tam corpus, quàm animam excolat, séque ipsum defendat: hæc omnia dirigi oportet immotis principiis. His enim mutatis turbaretur recta creaturæ rationalis constitutio, quæ non esset ordinata ad manifestandas DEI Perfectiones; qui tamen finis ultimus necessariò intenditur à Creatoris, & Conservatoris summa Sapiencia & Providentia.

§. 124.

Aliæ Leges positivæ possunt deficere, vel *ab intrinseco*, *Secus ac* per se ipsas, quando ex utilibus fiunt noxiæ: vel *ab extrinseco*, *alia leges.* per superiorem potestatem. Utraque harum mutationum contingit, vel *universaliter* in tota lege, eam abrogando: vel in casu *particulari*, in ea dispensando. Nullo ex his modis posse mutationem subire legem naturalem, fusè ostendunt alii, qui dedita opera has tractant materias. (a)

(a) SUAREZ *de Legib. lib. 2. c. 13. seq.*

§. 125.

Ex legibus naturalibus in se planè immobilibus, ver- *Licet ejus* santur aliquæ circa materiam, quæ in tota sua latitudine *materia* duas, ut ita dicam, species complectitur, malam aliam, bonam aliam. Sic homicidium aliquod est injustum, aliud est justum. Homicidium justum, e. g. quod fit vel auctoritate publica, vel ad defensionem vitæ propriæ, nequaquam substat legi naturali, quæ prohibet, ne occidas.

Sub-

Substat autem illi homicidium injustum privata autoritate extra casum necessariae defensionis perpetratum.

§. 126.

*Sit valde
diversa,*

Econtra in aliis legum naturalium objectis non invenitur duplex talis species, ut in blasphemia, mendacio, simonia; nam omnis omnino blasphemia, mendacium & simonia repugnat infinitis Perfectionibus Divinis, & rectae constitutioni Reipublicae humanae: igitur omnis blasphemia, omne mendacium, omnis simonia creaturae rationalis, est objectum legis naturalis prohibentis: consequenter nulla unquam blasphemia, mendacium aut simonia, potest fieri licita absque mutatione legis naturalis. Homicidium autem potest esse licitum, quin mutetur lex naturalis, quia homicidium ad propriae vitae defensionem factum, nunquam erat objectum legis naturalis.

§. 127.

*Verbis tamen
inde-
finitis pro-
ferri solet.*

Hæc legum naturalium diversitas (§. 125. 126.) ex eo præcipuè adstrui debet, quia leges naturales verbis generalibus vel indefinitis solent à nobis ore proferri, quibus tamen non semper dictantur & promulgantur in mente. e.g. Lex de non occidendo, non ita simpliciter & absolute in mente judicatur, sed cum limitatione & circumspectione; dicit enim ratio, occisionem posse fieri publica autoritate, ad necessariam defensionem sui aut Reipublicae, vel jussu DEI, qui habet dominium supremum vitae & mortis. Communiter autem solet illa lex his tantum præcisus verbis proferri, non occides, quia cætera subintelliguntur, nec in forma legis humano modo positæ omnia declarari possunt. Econtra lex de non blasphemando æquè generaliter & indefinitè menti & rationi objicitur, prout generalibus & indefinitis verbis solet scribi, aut ore proferri.

§. 128.

§. 128.

Leges naturales, quarum objectum suo modo duplicem speciem complectitur, (§. 125.) versantur circa actus I. Supponentes liberum exercitium voluntatis, quæ alterius cujusdam dominativæ potestati est subdita: vel II. Attingentes materiam in alterius jure positam.

*Aliquam
versatur
circa
actus*

§. 129.

Actus supponentes exercitium voluntatis alteri subjectæ, sunt Votum, Juramentum, Contractus filii impuberis &c. Horum obligatio est Juris naturalis: nihilominus irritari possunt à Patre. (a) Quia e. g. votum impuberis supponit exercitium voluntatis, quam pater sibi habet subjectam. Cùm enim filii impuberes regere præ ætate, & defectu maturi judicii seipfos non possint, leges ipsorum voluntatem subjiciunt potestati patriæ. Similiter Religiosus ad plenam sui abdicationem per votum obedientiæ voluntatem suam submittit voluntati Prælati sui. Consequenter filius impubes aut Religiosus in ejusmodi promissis, contractibus &c. non potest aliquid efficaciter ac validè velle, si contradicat Pater vel Prælati. Supposito igitur hoc dissentio Patris vel Prælati, non obligat contractus, votum &c. Ex quo tamen non mutatur Jus naturale, quia istud nunquam exigit obligationem voti, quod edit filius impubes vel Religiosus, dissentiente Patre, aut Prælato.

*Supponen-
tes exerci-
tium vo-
luntatis
alteri sub-
jecta:*

(a) Numer. XXX. 4. C. 1. 2. XX. q. 2. C. 14. 15. XXXII. q. 2.

§. 130.

Actus attingentes materiam in alterius jure positam, sunt iidem Contractus, Vota, Juramenta &c. ab iis posita, qui liberam quidem & expeditam, nec à quoquam dependentem habent volendi facultatem: sed tamen

*Alia circa
materiam
in alterius
jure posi-
tam.*

I

ma-

materiam sui Contractus, sui Voti aut promissi, non habent in plena sua potestate. Sic si filius jam in pubertate, sed tamen in potestate patria constitutus, vovet longam peregrinationem, largam eleemosynam ex re familiari, multa jejunia, quæ vires ad consuetos labores diminuerent &c. quamvis pater, hujus filii puberis voluntatem sibi non habeat subjectam, uti de impubere diximus; nihilominus quamdiu talis filius est in domo & potestate patris, illæ ejusdem filii actiones subsunt patris imperio, quæ rem familiarem attingunt, ne impediatur regimen liberum & expeditum familiæ, ne filius nimium subtrahatur ab obedientia & cura patris. Sic etiam si parochus voveat peregrinationem, & facultatem ab Episcopo petat, iste autem neget; votum non obligabit. Si subditus extero vendat frumentum, Princeps autem extractionem frumenti extra Provinciam prohibeat, cessabit obligatio contractus, quæ tamen absque prohibitione Principis esset Juris naturalis. Idem contingit, si materiam aliæ circumstantiæ reddant illicitam, aut immutent. Sic gladium Petri apud me depositum non possum reddere, si Petrus in vindictam de inimico sumendam pronus eum repetat: nam obligatio voti, juramenti, depositi non aliter datur, quàm si pater consenserit, vel saltem non repugnaverit juxta exigentiam materiæ; si aliunde materia non sit prohibita &c.

§. 131.

*Idem de
Præceptis
negativis.*

Quod dictum est de Præceptis Juris naturalis affirmativis, quibus aliquid præcipitur, (§. 130.) idem intelligendum est de Præceptis negativis, quibus aliquid prohibetur, uti jam supra insinuatum. (§. 125.) Multæ enim materiæ ex aliena voluntate ita immutantur, ut non constituent objectum legis naturalis prohibentis. Rem alterius sibi sumere, vel bona fide acquisitam post cognitum dominum retinere, prohibet lex naturalis: non tamen id probibet
pro

pro iis circumstantiis, quando illud fit ex consensu domini, vel alterius, qui plenam habet de re illa disponendi facultatem. Sic spolia Ægypti concessit Hebræis DEUS: Spolia hostium concedit militibus victor in bello justo Dux: rei alienæ dominium in bonæ fidei possessorem transferunt leges præscriptionis. Sic non obstante, nec mutato Præcepto naturali *non occides*, licitè Abraham immolare voluit filium suum; licitè quis interimit invasorem pro necessaria sui defensione: licitè Judex latronem ad mortem condemnat: licitè carnifex condemnati caput amputat: supposita belli justitia licitè hostium acies sternitur. Scilicet præceptum legis naturalis non comprehendit, neque prohibet occisionem justam, retentionem seu ablationem rei ex consensu illius, qui potestatem habet de ea disponendi. Hæc satis plana & obvia sunt.

§. 132.

Major est difficultas in explicanda dispensatione circa ea, quæ Jure naturali aut Divino sunt præcepta, uti est dispensatio in Voto, in Juramento &c. Cum enim dispensatio supponat obligationem legis, & ab ea liberet, hinc regulariter ad dispensationem requiritur potestas vel æqualis, vel major illa, qua lex fuit posita. Inferior enim non dispensat in lege superioris. Non igitur caret difficultate, ut ostendatur, qua ratione dispensetur in Voto & Juramento, quin dicatur dispensari in lege naturali & Divina. (a) Locus hic non est enodandæ hujus difficultatis. Tanquam certum supponimus, in Ecclesia dari potestatem dispensandi in Votis & Juramentis: & hoc supposuisse, ad præsens argumentum sufficit.

(a) MELCHIOR CANUS in *Relict. de Pœnit. Sacram. part. 6. prope fin.* vias ab aliis inventas minimè probans, se facile expedit, permittendo, Prælatos Ecclesiæ dispensare posse in lege naturali & Divina, quando id non ad destructionem, sed ad ædificationem Ecclesiæ requiritur.

§. 133.

Juris naturalis absoluti & conditionati nomina.

Ex dictis eruitur sensus quorundam Authorum, qui Jus naturæ dividunt in Absolutum & conditionatum. *Absolutum* dicunt, quod absque ulla suppositione immediatè obligat, habetque objectum intrinsecè & semper bonum, vel vicissim ita intrinsecè malum, ut pro omnibus casibus & circumstantiis necessariò sit prohibitum. Exemplum talis Juris absoluti *affirmativi* est, colere DEUM; *negativi*, non mentiri. *Conditionatum* vocant, quod obligat sub aliqua suppositione, seu conditione ab aliis auferibili. Sic rerum proprietas est Juris naturalis, supposita divisione: pacta obligant mediante consensu, quem tamen dissolvere possunt ipsi contrahentes mutuo dissensu: votum, juramentum obstringit, nisi pater in filio impubere, vel alius superior, qui potestatem in voluntatem voventis habet, obligationem tollat: non licet occidere, nisi DEUS, supremus vitæ & necis Dominus id concedat; nisi autoritas publica, vel necessaria defensio id exigat: non licet aliena rapere, nec retinere, nisi DEUS bonorum omnium Dominus, aut extrema necessitas det facultatem aliena occupandi, aut nisi lex ope præscriptionis transferat dominium. Nam, ajunt, per ejusmodi concessionem materia à lege naturali, seu mente Legislatores Divini eximitur, ut materia non ultra sit sub prohibitionem vel Præcepto legis; quam mutationem merè extrinsecam & materialem vocant.

§. 134.

Sunt innoxia:

Qui hac ratione loquuntur, nihil sentire, aut asserere videntur veræ doctrinæ contrarium: verbis tamen utuntur, vel ex quorundam imperitia ad falsas Ideas formandas, vel ex aliorum malitia ad invidiam creandam aptissimis. Cùm enim per actus conditionatos intelligere soleamus eos, quorum obligatio interim est suspensa, donec evenerit aliqua

qua conditio; hinc imperitus quispiam facilè in errorem posset trahi, ut sibi persuadeat, ejusdem indolis etiam esse leges quasdam naturales; vel malevolus quispiam occasionem inde posset sumere, dicta horum Authorum in pravam sensum detorquendi.

§. 135.

Missis igitur hisce phrasibus, firmiter tenendum, legem naturalem esse omnino immutabilem, ac indispensabilem; nec in dictis casibus ullam contingere mutationem circa objectum legis naturalis. Nam transgressio pacti, vel voti irritati, aut per dispensationem sublata: occisio ex imperio DEI: ablatio rerum consentiente Supremo Domino, vel cogente extrema necessitate: retentio rei præscriptæ &c. hæc & similia nunquam fuerunt objectum legis naturalis, nunquam fuerunt comprehensa sub ea lege; unde non opus est dicere, ea eximi à lege, ea conditionatè esse prohibita &c.

Consultius tamen est,

§. 136.

Mihi persuasum est, ejusmodi Auctores, qui Juris naturalis absoluti & conditionati mentionem faciunt, non alia ratione ad has improprias locutiones delapsos esse, quàm ex studio clariùs, & ad captum discipulorum suorum explanandi obligationem Juris naturalis circa diversas materias. Unde qui innoxiiis verbis bono zelo adhibitis, depravatum vellet sensum affingere, & ludendo in verbis, gravissimos errores illis impingere; virum hunc oportet esse, qui finistros animi affectus specioso severioris Theologiæ pallio conatur obtegere. A quo tamen nemo cordatus aut prudens rerum æstimator sibi fucum fieri patietur.

*Ut omit-
tatur.*

§. 137.

Præmissa Juris naturalis notitia, accedimus ad examinandum Titulum, quem pro exigendo auctario supra sortem,

*Art. 2.
OPINIO P.
FICHLER,*